



**Рекомендації
за результатами проведення X Міжнародної науково-
практичної конференції «Міжнародна та національна
безпека: теоретичні і прикладні аспекти»**

**Дніпровський державний університет внутрішніх справ, м. Дніпро
16 березня 2026 року**

З метою консолідації зусиль науковців та практиків, спрямованих на забезпечення міжнародної та національної безпеки, 16 березня 2026 року на базі Дніпровського державного університету внутрішніх справ за ініціативи Міністерства внутрішніх справ України проведено X Міжнародну науково-практичну конференцію «Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти».

До науково-практичного заходу долучилися понад 700 учасників, серед яких Народні Депутати України, представники Міністерства внутрішніх справ України, Департаменту освіти, науки та спорту Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, Представництва НАТО в Україні, Консультативної місії Європейського Союзу в Україні, Офісу Генерального інспектора USAID, Української секції Міжнародної Поліцейської Асоціації, Дніпропетровської обласної військової адміністрації, ГУНП в Дніпропетровській області, ГУНП в Луганській області, ГУНП в Харківській області, Апеляційного суду Чернівецької області, Дніпровського апеляційного суду, Дніпропетровського окружного адміністративного суду, Центрального господарського апеляційного суду (м. Дніпро), Дніпровського державного університету внутрішніх справ, Донецького державного університету внутрішніх справ, Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, Львівського державного університету внутрішніх справ, Національної академії внутрішніх справ, Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, Національної академії Національної гвардії України, Одеського державного університету внутрішніх справ, Харківського національного університету внутрішніх справ, Військово-юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, Запорізького національного університету, Інституту професійного розвитку Пенітенціарної академії України, Інституту Служби безпеки України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, Київського національного університету будівництва і архітектури, Криворізького навчально-наукового інституту Національного університету «Одеська юридична академія», Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З.Гжицького, Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Богдана Хмельницького, Національної

академії Служби безпеки України, Національного університету «Запорізька політехніка», Національного університету оборони України, Національного університету «Одеська політехніка», Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Полтавського державного медичного університету, Приватного вищого навчального закладу «Буковинський університет», Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Сумського державного університету, Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Хмельницького національного університету, Центральноукраїнського національного технічного університету, Державної наукової установи «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України», Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Мамутова Національної академії наук України», Запорізького науково-дослідного експертно-криміналістичного центру Міністерства внутрішніх справ України, Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України, Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування Національної академії правових наук України, Науково-дослідного інституту публічного права, Академії громадської безпеки Університету Миколаса Ромеріса (Литва), Відділу поліцейської діяльності Литовської Школи поліції, Лабораторії інформаційної безпеки Молдавської економічної академії.

Учасники конференції обговорили теоретико-прикладні та конституційно-правові аспекти забезпечення міжнародної та національної безпеки, питання захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів від воєнних загроз, шляхи розв'язання основних системних проблем у сфері забезпечення, реалізації та захисту прав і свобод людини в умовах воєнного стану, трансформації міжнародної системи миробудування в контексті глобальних і регіональних безпекових викликів, вплив війни на архітектуру міжнародної безпеки, роль органів системи МВС України у забезпеченні міжнародної та національної безпеки, превентивну діяльність та безпекові ініціативи поліції у національному та міжнародному вимірах, адміністративно-правове забезпечення публічної безпеки та порядку й інші питання, присвячені міжнародній і національній безпеці.

За результатами проведення конференції запропоновано внести такі зміни та доповнення до законодавства.

І. До Кримінального кодексу України (далі – КК України)

1. З метою запобігання шахрайству, вчиненому шляхом незаконних операцій із використанням електронно-обчислювальної техніки, необхідно доповнити санкцію ч. 4 ст. 190 КК України альтернативним покаранням у виді штрафу.

2. Для протидії незаконному використанню гуманітарної допомоги є необхідним внесення змін до статті 201-2 КК України, а саме щодо зменшення мінімальної межі для притягнення до кримінальної відповідальності (вчинення у значному розмірі – 582 тис. 400 грн) та зазначення такого самого розміру, як для кримінальних правопорушень проти власності, – 3328 грн. Крім того, Кодекс України про адміністративні правопорушення доцільно доповнити новою статтею, яка б передбачала відповідальність за незаконне використання гуманітарної допомоги та благодійних пожертв, вартість яких не перевищує двох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (станом на 2026 р. – 3328 грн);

3. Потребує змін стаття 332-2 КК України. Так, суспільно небезпечне діяння як обов'язкова ознака складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 332-2 КК України, полягає у вчиненні перетинання державного кордону України. Суть перетинання державного кордону України розкриває п. 2 Правил перетинання державного кордону громадянами України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України № 57 від 27 січня 1995 р., згідно з яким перетинання громадянами України державного кордону здійснюється в пунктах пропуску через державний кордон та в пунктах контролю, якщо інше не передбачено законом, за одним із таких документів, що надає право на виїзд з України і в'їзд в Україну. З огляду на такий підхід можна констатувати, що перетинання передбачає фактичне переміщення через лінію державного кордону з однієї держави в іншу (виїзд з України або в'їзд в Україну) з виконанням усіх передбачених прикордонних процедур. Тобто перетинання не може зводитися до самого факту перебування за межами території України або на ній, а означає процес переміщення через державний кордон. Тому діянням тут є сам процес фактичного переміщення особи через лінію державного кордону незалежно від напрямку такого переміщення. Вочевидь законодавець допустив недбалість, сформулювавши діяння в надто широкому аспекті, а справжній зміст відповідної норми полягає саме в проникненні на територію України. Однак ця помилка може бути виправлена шляхом внесення змін до ч. 1 ст. 332-2 КК України. Іншими словами, простежується невідповідність між формальною конструкцією диспозиції зазначеної кримінально-правової норми та імовірною метою криміналізації, яка, з огляду на системний контекст, могла бути спрямована передусім на протидію незаконному проникненню на територію України. Однак таке телеологічне тлумачення не може змінювати зміст норми за відсутності відповідних законодавчих коректив;

4. З огляду на те, що збройна агресія російської федерації (далі – рф) спричинила різке збільшення кількості кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, які вчиняються збройними силами країни-агресора та контрольованими нею збройними формуваннями, особливої актуальності у теоретичному та практичному аспектах набуває питання притягнення винних до кримінальної відповідальності за діяння, передбачені ст. 442 КК України. Необхідно

звернути увагу на особу потерпілого від згаданого кримінального правопорушення, оскільки правильне її визначення має першочергове значення під час здійснення кримінально-правової кваліфікації відповідних діянь. Так, обов'язковою ознакою досліджуваного кримінального правопорушення є спеціальний потерпілий – член національної, етнічної, расової чи релігійної групи, на знищення якої спрямоване діяння винних осіб, до яких належать як громадяни України, так і іноземні громадяни чи апатриди. Слід доповнити зазначений перелік політичними, культурними, економічними та соціальними групами. Це зумовлене тим, що у сучасних умовах акти геноциду спрямовані не лише проти груп, пов'язаних національними, етнічними, расовими чи релігійними ознаками, а й проти спільнот, що характеризуються політичними переконаннями, соціальним статусом чи професійною діяльністю. Чинна редакція ст. 442 КК України створює певні труднощі щодо кримінально-правової кваліфікації діянь, спрямованих на знищення згаданих груп, оскільки в такому випадку правоохоронні органи вимушені застосовувати інші норми закону про кримінальну відповідальність (ст. ст. 438, 442-1 КК України). Пропонуємо акцентувати увагу на кримінально-правовому захисті культурних груп, оскільки знищення мови, традицій, історичної пам'яті тощо є передумовою винищення їхніх представників. У цьому випадку нівелювання культурної ідентичності фактично може призвести до зникнення групи як цілісної соціальної спільноти, навіть якщо залишаться окремі її представники.

У контексті збройної агресії РФ, під час якої потерпілими від переслідувань із боку окупаційної влади були особи за їхню політичну позицію, громадську чи професійну діяльність, зокрема представники органів місцевого самоврядування, громадські активісти, волонтери, журналісти та працівники освітньої сфери, які відмовлялися підтримувати нав'язані окупаційною владою ідеологічні наративи, розширення переліку потенційних груп може допомогти виявити кримінально-протиправну мотивацію, спрямовану на знищення українського суспільства як цілісної соціальної системи.

З метою забезпечення ефективності діяльності правоохоронних органів в частині здійснення кримінально-правової кваліфікації діянь, передбачених ст. 442 КК України, пропонується розширити диспозицію зазначеної статті шляхом доповнення переліку потерпілих, зокрема вказавши політичні, культурні, економічні та соціальні групи. Під час визначення приналежності особи до такої групи слід застосовувати бінарний підхід щодо запропонованих критеріїв, які є головними характеристиками, для правильної ідентифікації жертв та оцінки кримінально-правової мотивації до вчинення геноциду;

II. До Кодексу України про адміністративні правопорушення

1. Пропонується викласти ст. 23 Кодексу України про адміністративні правопорушення у такій редакції:

«Стаття 23. Мета адміністративного стягнення

Адміністративне стягнення є мірою відповідальності і застосовується з метою захисту правопорядку, виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі поваги до права, прав, свобод і законних інтересів інших осіб та публічних інтересів, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами».

III. До Цивільного кодексу України

1. Потребують додаткового врегулювання відносини, пов'язані з NFT (невзаємозамінним токеном). NFT можуть класифікуватись як віртуальні активи в Україні та бути визнані об'єктами цивільних прав за чинним законодавством, особливо у разі внесення доповнень не лише у Податковий кодекс України, але й у Цивільний кодекс України, зокрема у статтю 190, яку пропонується викласти в такій редакції:

«Стаття 190. Майно

1. Майном як особливим об'єктом вважаються окрема річ (у тому числі цифрова), сукупність речей, а також майнові права та обов'язки».

IV. До Бюджетного та Податкового кодексів України (далі – БК України, ПК України)

1. Пропонується доповнити перелік порушень бюджетного законодавства, наведений у статті 116 БК України, такою позицією: порушення порядку складання, розгляду Бюджетної декларації (прогнозу місцевого бюджету) та ухвалення рішення щодо них. Для удосконалення норм ПК України, які визначають механізм фінансової відповідальності за порушення податкового законодавства у вигляді штрафу та пені (глави 11, 12), наголошуємо на потребі переглянути їх у напрямі застосування за вчинене податкове правопорушення лише однієї фінансової санкції – фінансового штрафу, а пеню розглядати не фінансовою санкцією, а засобом забезпечення сплати податку.

V. До законів України

1. «Про охорону культурної спадщини». Запропоновано в окремій нормі визначити підстави та порядок залучення працівників поліції до захисту культурної спадщини, наприклад у статті 8-1 «Залучення органів правопорядку до охорони культурної спадщини».

2. «Про санкції», а також інших нормативно-правових актів, що регламентують санкційні правовідносини, Кримінального кодексу України щодо законодавчо закріпленого визначення санкцій як самостійного виду юридичної відповідальності. Це поліпшить ситуацію із визначенням обсягу процесуальних гарантій, стандартів доказування, меж дискреції органів влади та механізмів судового захисту.

3. «Про охорону дитинства», а також Порядку надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів щодо однозначного законодавчого врегулювання проблеми захисту прав дітей (у тому числі й шляхом надання певного правового статусу), які зазнали психологічного насильства внаслідок збройної агресії російської федерації, не в населених пунктах, віднесених на рівні підзаконних нормативно-правових

актів до території воєнних дій. Оскільки Законом України «Про соціальний захист та підтримку дітей, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, та внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування надання соціальних послуг та виплат» психологічним насильством поміж іншого визнаються й страждання, зумовлені тим, що дитина стала свідком жорстоких подій (ракетних обстрілів, травмування чи загибелі людей), спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, однак у сучасних умовах для надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, використовуються норми Закону України «Про охорону дитинства» та вищезгаданого порядку, відповідно до яких обов'язковою умовою є наявність населеного пункту у нормативно визначеному переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії.

Потребують узгодженості норми Порядку надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, прийнятого на підставі Закону України «Про охорону дитинства» та Закону України «Про соціальний захист та підтримку дітей, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України», та внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування надання соціальних послуг та виплат», щодо змісту поняття «психологічне насильство». Це може бути першим кроком щодо систематизації законодавства про захист дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів.

4. «Про Військового омбудсмана». Як засвідчив аналіз норм цього законодавчого акта, відповідальність за невиконання законних вимог Військового омбудсмана декларується, але не утворює правових наслідків, що є необхідним для існування ефективного правового механізму реалізації правових норм. Норма про «встановлену законом відповідальність» без конкретизації не відповідає вимогам правової визначеності та не породжує реальних правових наслідків. Також потребує змін порядок призначення і звільнення Військового омбудсмана, оскільки він не містить достатніх гарантій прозорості, професійності та незалежності цієї посадової особи. Відсутність конкурсної процедури, чітких кваліфікаційних вимог та механізмів перевірки доброчесності кандидатів створює ризики політичної залежності та зниження рівня професійної спроможності інституту. Також нечіткість критеріїв оцінки належного чи неналежного виконання омбудсманом своїх повноважень у поєднанні з одноосібним характером прийняття рішення про його звільнення не забезпечує належного балансу між відповідальністю та гарантіями інституційної стабільності.

5. «Про Національну поліцію», а саме у ст. 35, передбачити як окрему підставу для зупинки транспортних засобів поліцейською перевіркою військово-облікових документів – виключно на період дії воєнного стану, що суттєво вплине на забезпечення обороноздатності країни та знизить соціальну напругу у суспільстві.

6. «Про державну службу», а також Положення про помічника судді для мінімізації негативного впливу недоліків на розвиток кар'єри помічника судді, що дозволить «конвертувати» отриманий досвід та стаж роботи на патронатній службі в суді у стаж роботи державного службовця, оскільки спостерігається ситуація, коли за гарантіями роботи та її стабільності правовий статус помічника судді програє і державній службі, і трудовим відносинам, що регламентуються Кодексом законів про працю України. Зазначене приводить до логічного висновку щодо необхідності зміни роботи з посади помічника судді на іншу, більш стабільну та захищену соціальними та трудовими гарантіями.

VI. До підзаконних нормативно-правових актів

1. Пропонується внести зміни до Порядку надання та визначення розміру грошової допомоги постраждалим від надзвичайних ситуацій та розміру грошової компенсації постраждалим, житлові будинки (квартири) яких зруйновано внаслідок надзвичайної ситуації воєнного характеру, спричиненої збройною агресією Російської Федерації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18.12.2013 № 947, щодо збільшення максимального розміру компенсації постраждалим, які є власниками житла, що перебуває на контрольованих Україною територіях та було зруйноване внаслідок надзвичайної ситуації воєнного характеру, спричиненої збройною агресією рф.

VII. Щодо забезпечення національної безпеки України

1. Пропонується сформувати «Концепцію безпекового середовища в Україні», яка об'єднає зусилля органів державної влади, місцевого самоврядування, громадянського суспільства та безпосередньо громадян, із урахуванням таких елементів безпекового середовища, як: соціальна стабільність; економічна стійкість; забезпечення цивільного захисту; захист життєво важливих для суспільства та людини прав, свобод і законних інтересів від можливих протиправних посягань; інформаційна безпека; безпека суспільного простору.

2. Необхідно закріпити в повоєнних конституційних і законодавчих рішеннях систему стримувань і противаг у секторі безпеки. Механізмами інституційного контролю мають виступити: 1) парламентський нагляд; 2) судовий контроль; 3) обмеженість у часі та повторна авторизація повноважень тимчасових органів влади, утворених під час дії правового режиму воєнного стану; 4) тимчасові допоміжні інститути. Повоєнне реформування сектору національної безпеки і статусу глави держави має вирішити два взаємопов'язані питання: 1) в який спосіб конституційно визначити воєнні повноваження, щоб вони були ефективними, але обмеженими; 2) як забезпечити безперервність здійснення функцій верховного керівництва державою. Запропоновано внесення змін до Конституції України в порядку, встановленому Розділом XIII, із визначенням спеціального режиму реалізації надзвичайних повноважень глави держави. Із запропонованих убачається доцільним другий варіант, оскільки він дозволяє

не посилити президентську владу, а конституційно обмежити надзвичайність. Така конструкція може передбачати: визначення в Конституції України переліку актів, допустимих у воєнний період; обов'язкове парламентське підтвердження ключових рішень; строковість дії актів із автоматичним припиненням за відсутності парламентського продовження; імперативне припинення всіх надзвичайних обмежень після завершення воєнного стану, якщо вони не інкорпоровані до звичайного законодавства у встановленій демократичній процедурі з урахуванням стандартів прав людини.

VIII. Щодо врегулювання діяльності органів державної влади

1. Зважаючи на нормативну фрагментарність та недостатню узгодженість між загальним законодавством про державну службу та спеціальними нормами воєнного законодавства щодо системи гарантій прав державних службовців в умовах воєнного стану, запропоновано розробити й прийняти комплексний нормативний акт, який має системно врегулювати правовий статус державних службовців в умовах надзвичайних і воєнних ситуацій, встановивши чіткі межі допустимих обмежень їхніх прав та мінімальний перелік гарантій, що не можуть бути скасовані навіть у кризових умовах.

2. З огляду на умови правового режиму воєнного стану потребує юридичного унормування можливість вживати оперативними підрозділами Національної поліції України та СБУ спеціальних заходів із виявлення осіб, схильних до вчинення підпалів автомобілів ЗСУ й інших протиправних дій на замовлення невідомих «кураторів» у мережі Інтернет. До таких заходів доцільно віднести створення фейкових каналів (акаунтів, порталів) за аналогією з тими, що їх створює і використовує держава-агресор. За особами, які розпочинають листування, доцільно встановлювати контроль у межах контррозвідувальної та оперативно-розшукової діяльності.

3. Необхідно розробити нормативно-правові механізми інтеграції штучного інтелекту в діяльність підрозділів кримінального аналізу та загалом Національної поліції України з урахуванням етичних принципів, захисту персональних даних та уникнення дискримінаційних упереджень в алгоритмах пошуку.

IX. У фінансовій сфері

1. Потребує перегляду й удосконалення понятійно-категоріальний апарат фінансового права. Відповідно, необхідно ухвалити законодавчий акт із цього питання, наприклад Закон України «Про публічні фінанси». Перспективи удосконалення фінансового законодавства України у напрямі забезпечення фінансової безпеки України в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови зумовлюються необхідністю оновлення таких фінансово-правових інститутів: розподіл та використання коштів публічних фондів і міжнародної допомоги – для забезпечення максимальної прозорості і підзвітності; адміністрування податків – із метою зниження та спрощення податкового навантаження; публічний фінансовий контроль та фінансова

відповідальність – для забезпечення ефективного запобігання порушенням фінансового законодавства.

2. Аналіз деяких повноважень Рахункової палати безпекового змісту (зокрема, стосовно здійснення заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) щодо використання коштів державного бюджету, наданих місцевим бюджетам та фондам загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування; надання кредитів із державного бюджету та повернення таких коштів до державного бюджету та ін.) засвідчив, що деякі з них певною мірою дублюються з контрольними функціями інших суб'єктів забезпечення фінансової безпеки України: Державної аудиторської служби України, Національного агентства з питань запобігання корупції – стосовно контролю за законним та цільовим використанням коштів, виділених із державного бюджету на фінансування статутної діяльності політичних партій. Оскільки зазначене не сприяє ефективній діяльності цих суб'єктів щодо забезпечення фінансової безпеки України, доцільним буде внести зміни у відповідне законодавство України з метою розмежування повноважень цих органів.

3. У контексті вдосконалення вітчизняного законодавства та запозичення позитивного зарубіжного досвіду у сфері емісії муніципальних облігацій доцільним на сьогодні вбачається: 1) спрощення емісії муніципальних облігацій без обов'язкового погодження для малих випусків, розширення емітентів на всі територіальні громади та внесення відповідних змін до Бюджетного кодексу України та Закону України «Про місцеве самоврядування»; 2) запровадження консультаційного контролю з п'ятирічними прогнозами боргу; 3) впровадження дворівневого регулювання (загальні норми та місцеві положення про ліміти, джерела погашення, процедури дефолту).

Оргкомітет конференції